

3. febrúar 2003

Ákvörðun

skv. VI. kafla laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, vegna mats á hæfi Samson eignarhaldsfélags ehf. til að fara með virkan eignarhlut í Landsbanka Íslands hf.

1. Inngangur

Með bréfi, dags. 12. nóvember 2002, lagði Samson eignarhaldsfélag ehf., kt. 490902-2520, Suðurlandsbraut 12, Reykjavík fram umsókn um samþykki Fjármálaeftirlitsins fyrir kaupum á virkum eignarhlut, eða 45,8%, í Landsbanka Íslands hf., kt. 540291-2259, Austurstræti 11, Reykjavík. Var umsóknin sett fram með vísan til 10. gr. laga nr. 113/1996, um viðskiptabanka og sparisjóði, nú VI. kafli laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki. Með umsókninni fylgdu upplýsingar skv. 2. mgr. 10. gr. laga nr. 113/1996, nú 41. gr. laga nr. 161/2002.

Samson eignarhaldsfélag ehf. (Samson) var stofnað þann 4. september 2002 af Björgólfí Thor Björgólfssyni, kt. 190367-3479, Björgólfí Guðmundssyni, kt. 020141-7199, og Magnúsi Þorsteinssyni, kt. 061261-5409. Samkvæmt gr. 1.3 í upphaflegum samþykktum félagsins var tilgangur þess hvers konar eignaumsýsla og fjárfestingarstarfsemi, svo sem kaup og sala fasteigna, verðbréfa og hlutabréfa, rekstur fasteigna, lánastarfsemi og annar skyldur rekstur.

2. Málsmeðferð og gagnaöflun

Með bréfi, dags. 25. nóvember 2002, sem afhent var á fundi með lögmanni Samson þann sama dag, leitaði Fjármálaeftirlitið frekari upplýsinga, sjónarmiða og gagna sem tengdust umsókninni. Einnig var tiltekið að Fjármálaeftirlitinu væri ætlað að leggja mat á hvort umsækjandi væri hæfur til að eiga virkan eignarhlut með tilliti til heilbrigðs og trausta reksturs þess viðskiptabanka sem umsóknin tengist og vísað til þeirra þátta sem Fjármálaeftirlitinu ber að hafa til hliðsjónar við mat á umsókn. Ennfremur var óskað sjónarmiða um ásakanir Ingimars H. Ingimarssonar á hendur eigendum Samson sem fram hefðu komið í fjölmöldum og í bréfi Ingimars til Fjármálaeftirlitsins. Með bréfi Samson til Fjármálaeftirlitsins þann sama dag var óskað eftir aðgangi að bréfi Ingimars H. Ingimarssonar til Fjármálaeftirlitsins og þeim gögnum sem því fylgdu. Með bréfi, dags. 27. nóvember, veitti Fjármálaeftirlitið aðgang að umræddum gögnum.

Þann 9. desember 2002 barst Fjármálaeftirlitinu svar Samson við fyrrnefndu bréfi eftirlitisins, dags. 25. nóvember. Í bréfinu eru veittar þær viðbótarupplýsingar sem óskað var eftir.

Þann 13. desember 2002 beindi Fjármálaeftirlitið fyrirspurn til Landsbanka Íslands hf. þar sem óskað var upplýsinga og gagna til að unnt væri að meta áhrif fyrirhugaðra breytinga á eignarhaldi á rekstur bankans. Var m.a. óskað upplýsinga um líkleg áhrif á

fjármögnunarmöguleika bankans. Svar við erindinu barst Fjármálaeftirlitinu með bréfum dags. 27. desember og 6. janúar sl.

Þann 20. desember var haldinn fundur með fulltrúum og eigendum Samson þar sem farið var yfir stöðu umsóknar og fyrirhugaðra kaupa ásamt því að viðraðar voru áherslur Fjármálaeftirlitsins í málínu. Gerðu fulltrúar Samson einnig grein fyrir fyrirhugaðri aðkomu sinni að stjórn bankans og ástæðum fjárfestingar félagsins.

Með bréfi Samson til Fjármálaeftirlitsins, dags. 2. janúar 2003, var greint frá því að þann 31. desember 2002 hafi verið undirritaður, með fyrirvara um samþykki Fjármálaeftirlitsins, kaupsamningur milli félagsins og íslenska ríkisins um kaup á 45,8% hlut þess síðarnefnda í Landsbanka Íslands hf. Meðfylgjandi var ljósrit kaupsamningsins og fylgiskjala en jafnframt var óskað eftir því að Fjármálaeftirlitið léti í té samþykki sitt fyrir að Samson eignaðist virkan eignarhlut í Landsbanka Íslands hf.

Á fundi fulltrúa Samson og Fjármálaeftirlitsins þann 8. janúar sl. var tekið til umfjöllunar með hvaða hætti væri unnt að móta fjárhagsleg viðmið fyrir rekstur Samson og upplýsingagjöf félagsins til Fjármálaeftirlitsins.

Þann 10. janúar sl. barst Fjármálaeftirlitinu yfirlýsing frá Samson þar sem tiltekið var hvernig ætlunin væri að skipa bankaráð fyrir hönd félagsins og að félagið væri tilbúið til upplýsingagjafar um reikningsskil þess. Yfirlýsingunni fylgdu einnig breyttar samþykktir félagsins þar sem tilgangur félagsins er sagður vera eignarhald á hlutabréfum í Landsbanka Íslands hf. og rekstur og umsýsla tengd því eignarhaldi.

Með bréfi Fjármálaeftirlitsins til Samson, dags. 16. janúar sl., óskaði Fjármálaeftirlitið eftir sjónarmiðum til hugmynda um fjárhagsleg viðmið í rekstri félagsins og hvernig upplýsingagjöf yrði háttáð til Fjármálaeftirlitsins. Einnig var upplýst að Fjármálaeftirlitið hefði til skoðunar nauðsyn þess að styrkja innri starfsreglur bankans í tengslum við breytingar á eignarhaldi og að erindi yrði beint til Samson og bankastóra Landsbanka Íslands hf. vegna þessa þáttar. Jafnframt var tilkynnt um að Fjármálaeftirlitinu hefði nú borist fullnæggjandi upplýsingar í skilningi 2. mgr. 43. gr. laga nr. 161/2002.

Á fundi með fulltrúum Samson þann 21. janúar sl., voru rædd fjárhagsleg viðmið í rekstri félagsins ásamt því að rætt var efni bréfs Fjármálaeftirlitsins, dagsett þann sama dag, þar sem óskað var eftir sjónarmiðum Samson til tillagna til breytinga á innri reglum Landsbanka Íslands hf. og hvort félagið væri tilbúið til að gefa út yfirlýsingum um að það myndi vinna að breytingum á innri reglum bankans. Einnig var upplýst að Fjármálaeftirlitið myndi leita sjónarmiða bankastjóra Landsbanka Íslands hf. til þeirra hugmynda að breytingum á innri reglum bankans sem kynntar voru.

Í framhaldi af þessum fundi barst bréf frá Samson, dagsett þann sama dag, þar sem bréfum Fjármálaeftirlitsins, dags. 16. og 21. janúar, er svarað ásamt því að félagið skuldbindur sig til upplýsingagjafar og að halda tilteknum fjárhagslegum styrkleika. Einnig lýsti Samson því yfir að félagið væri tilbúið til að vinna að breytingum á innri reglum bankans á þeim grunni sem tiltekinn var í bréfi Fjármálaeftirlitsins. Jafnframt væri óskað afstöðu Fjármálaeftirlitsins til þess hvort Samson teljist eignarhaldsfélag á

fjármálasviði í skilningi 97. gr. laga nr. 161/2002 ásamt því að tiltekið er að mikilvægt sé að eyða allri óvissu um áhrif eignarhaldsins.

Með bréfi dags. 17. janúar sl. barst Fjármálaeftirlitinu tilkynning, skv. 47. gr. laga nr. 161/2002, frá iðnaðar-og viðskiptaráðherra um að ríkissjóður Íslands hyggist draga svo úr hlutafjáreign sinni að hann eigi ekki virkan eignarhlut eftir það og að hlutur ríkisins yrði 2,5% eftir söluna.

Þann 22. janúar sl. barst svo Fjármálaeftirlitinu bréf frá bankastjóra Landsbanka Íslands hf. vegna fyrirspurnar eftirlitsins um sjónarmið til breytinga á innri starfsreglum. Þann 24. janúar sl. barst svo Fjármálaeftirlitinu afrit af erindi Samson til breska fjármálaeftirlitsins.

Til viðbótar við framangreint hefur Fjármálaeftirlitið aflað fleiri gagna. Má þar nefna að Fjármálaeftirlitið aflaði upplýsinga um athuganir Einkavæðinganefnar á kostgæfni Samson og eigenda félagsins.

Við meðferð umsóknarinnar hefur Fjármálaeftirlitið átt samskipti við breska fjármálaeftirlitið (FSA) vegna eignarhalds Landsbanka Íslands hf. á breskum banka, Heritable bank.

3. Mat á hæfi umsækjanda

Upphafleg umsókn Samson um samþykki til að eignast virkan eignarhlut í Landsbanka Íslands hf. byggðist á ákvæðum 10. gr. laga nr. 113/1996, um viðskiptabanka og sparisjóði. Með lögum nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, felli fyrrnefnd lög nr. 113/1996 úr gildi. Um ákvörðun þessa fer samkvæmt ákvæðum VI. kafla laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, en ákvæðin eru efnislega hliðstæð ákvæðum fyrri laga um þetta efni.

Í 42. gr. laga nr. 161/2002 er kveðið á um atriði sem m.a. skuli höfð hliðsjón af við mat á hæfi til að fara með virkan eignarhlut en ekki er um tæmandi talningu að ræða. Hér á eftir verður fjallað um einstaka liði sem komið hafa til skoðunar af hálfu Fjármálaeftirlitsins, með vísan til einstakra töluliða 42. gr. laga nr. 161/2002, eftir því sem við á. Við matið er horft til þess að um verulegar breytingar á eignarhaldi viðkomandi viðskiptabanka er að ræða nái fyrirhuguð viðskipti fram að ganga.

Ákvörðun þessi byggir á umsókn Samson um samþykki fyrir kaupum á 45,8% eignarhlut í Landsbanka Íslands hf. Ákvörðunin byggir ennfremur á því að með þeim kaupum muni ekki stofnast til yfirtökuskyldu samkvæmt ákvæðum laga um kauphallir og skipulega tilboðsmarkaði, enda er það forsenda kaupanna samkvæmt kaupsamningi.

1. tölul. Fjárhagsstaða umsækjanda og aðila sem hann er í nánum tengslum við.
Fjármálaeftirlitið hefur tekið til athugunar ítarlegar upplýsingar um fyrirhugaða fjármögnun fjárfestingarinnar og fjárhagsstöðu umsækjanda og aðila sem hann er í nánum tengslum við. Með vísan til framkominna upplýsinga hefur Fjármálaeftirlitið ekki ástæðu til að efast um hæfi Samson til þess að eiga umræddan eignarhlut í Landsbanka Íslands hf. Það mat Fjármálaeftirlitsins byggir m.a. á eftirfarandi:

- Fyrir liggja upplýsingar um eiginfjárframlag vegna kaupanna, áform um frekari fjármögnun og tryggingar. Ennfremur liggur fyrir að Landsbankinn sjálfur eða tengdir aðilar munu ekki koma að fjármögnun kaupanna.
- Í því skyni að tryggja viðunandi fjárhagsstöðu félagsins til framtíðar mæltist Fjármálaeftirlitið til þess að skilgreind yrðu fyrirfram fjárhagsleg viðmið í starfsemi félagsins. Benti Fjármálaeftirlitið í því efni á að unnt væri að miða við þær reglur sem gilda um eignarhaldsfélög á fjármálasviði samkvæmt lögum nr. 161/2002 um fjármálfyrirtæki, þó félagið teldist nú ekki til slíkra félaga. Af hálfu Samson hefur því verið lýst yfir að gert sé ráð fyrir að eiginfjárlutfall þess verði 30%, þó sveiflur geti orðið á hlutfallinu. Lækki hlutfallið og ekki líklegt að hlutfallið hækki aftur innan fárra mánaða, muni eigið fé Samson verða aukið.
- Samson hefur ennfremur lýst því yfir að það muni senda Fjármálaeftirlitinu árs- og hálfssársuppgjör félagsins innan tiltekinna tímafresta.
- Þá hefur Samson breytt samþykktum sínum með þeim hætti að tilgangur félagsins er nú takmarkaður við eignarhald á hlutabréfum í Landsbanka Íslands hf. Ekki verður því um annars konar rekstur í féluginu að ræða.

Við meðferð fyrirliggjandi umsóknar hefur komið til athugunar hvort, ef af fyrirhuguðum viðskiptum verður, líta beri á Samson sem móðurfélag Landsbanka Íslands hf. og þar með eignarhaldsfélag á fjármálasviði í skilningi 97. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálfyrirtæki. Fjármálaeftirlitið hefur talið, í bréfi til Samson, að ekki sé nauðsynlegt á þessu stigi að taka endanlega afstöðu til þessa álitaefnis þar sem ekki eru að fullu ljós þau áhrif sem Samson mun hafa á stjórnun Landsbanka Íslands hf. og samningur félagsins við íslenska ríkið kemur ekki til fullra framkvæmda fyrr en í lok þessa árs. Í bréfi til Fjármálaeftirlitsins, dags. 21. janúar sl., kom fram hjá fulltrúum Samson að mikilvægt væri að afstaða Fjármálaeftirlitsins til þessa atriðis kæmi nú þegar fram. Í ljósi þessa er nauðsynlegt að fjalla ítarlegar um þennan þátt.

Hugtakið móðurfyrtæki er skilgreint í 1. mgr. 97. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálfyrirtæki. Í tilvitnaðri lagagrein eru talin upp í 5 töluliðum atriði sem hvert og eitt fyrir sig eru ákvarðandi um það hvort fyrirtæki telst vera móðurfyrtæki eða ekki. Meginreglan er að um móðurfyrtæki er að ræða þegar fyrirtæki ræður yfir meirihluta atkvæða í öðru fyrirtæki hvort sem það er á grundvelli meirihluta eignar eða samninga við aðra hluthafa. Í 2.-5. tl. greinarinnar eru rakin önnur atriði sem ákvarðandi eru um hvort fyrirtæki telst móðurfyrtæki. Af þessu leiðir að félag getur talist móðurfélag án þess að það eigi meirihluta hlutafjár í öðru félagi.

Ákvæði 1. mgr. 97. gr. laga nr. 161/2002 er nánast óbreytt frá ákvæði 2. mgr. 66. gr. laga nr. 113/1996, um viðskiptabanka og sparisjóði. Um var að ræða innleiðingu á 1. gr. 7. félagatilskipunar Evrópusambandsins. Við samningu þess var jafnframt höfð til hliðsjónar útfærsla tilskipunarákvæðisins í danskri löggjöf.

Ljóst er að gangi fyrirhuguð kaup eftir mun Samson í fyrri lotu viðskiptanna eignast 33,3% hlutafjár í Landsbanka Íslands hf. Ljóst er að miðað við óbreyttar aðstæður er sá eignarhluti ekki þeirrar stærðar að valdi því að Samson teljist móðurfyrtæki bankans. Í síðari lotu viðskiptanna mun Samson eignast til viðbótar 12,5% hlutafjár, þannig að í heild mun félagið fara með 45,8% heildarhlutafjár.

Fjármálaeftirlitið vekur athygli á því að þrátt fyrir að Samson muni ekki samkvæmt framangreindu formlega fara með meirihluta atkvæða í Landsbanka Íslands hf. geta

athafnir bankans sjálfs leitt til þess að staðan verði sú í raun. Slíkt getur gerst ef bankinn eignast eigin bréf í þeim mæli að Samson fari í raun með meirihluta atkvæða á hluthafafundum. Ástæða þessa er sú að atkvæðisréttur eigin bréfa fellur niður og þar með eykst hlutfallslegt vægi atkvæðisréttar annarra hluthafa, þá m. stærsta hluthafans.

Fjármálaeftirlitið telur því að ekki sé hægt að útiloka að eignarhald á 45,8% hlutafjár í Landsbanka Íslands hf. geti skapað ráðandi stöðu í skilningi 1. mgr. 97. gr. laga nr. 161/2002. Hluthafar í Landsbanka Íslands hf. voru um mitt ár 2002 riflega 14 þúsund talsins og fóru 10 stærstu þeirra með riflega 71% hlutafjár en þar af fór næst stærsti hluthafinn með rúmlega 5% hlutafjár. Riflega 28% hlutafjár dreifðust því á um 14 þúsund aðila en almennt er staða hins almenna hluthafa sú að hann beitir ekki atkvæðisrétti sínum á hluthafafundum. Ljóst er því að staða þess aðila sem fer með 45,8% hlutafjár er mjög sterk en spurning vaknar hvort sú staða sé ráðandi. Við mat á því hvort svo sé verður að líta heildstætt á þá stöðu og áhrif sem felast í eignarhaldinu.

Á meðan eignarhlutur Samson fer ekki yfir 50% að teknu tilliti til eigin bréfa bankans eða ákvæða í samþykktum Landsbanka Íslands hf. eða samninga, sem getið er í 3.-5.tl. 97. gr. laga nr. 161/2002, eða önnur þau sjónarmið sem getið er hér að framan eiga ekki við, telur Fjármálaeftirlitið Samson ekki vera eignarhaldsfélag á fjármálasviði í skilningi 97. gr. laga nr. 161/2002, þegar seinni lota fyrirhugaðra viðskipta hefur gengið eftir.

2. tölul. Pekking og reynsla umsækjenda.

Fjármálaeftirlitið hefur aflað upplýsinga um Samson og eigendur þess. Fjármálaeftirlitið telur ekki, með hliðsjón af reynslu þeirra af rekstri fyrirtækja, ástæðu til að gera athugasemd við hæfi félagsins til að fara með eignarhlutinn. Í þessu efni hefur Fjármálaeftirlitið leitað upplýsinga um hvernig staðið verði að vali á fulltrúum félagsins til kjörs í bankaráði. Í því efni hefur því verið lýst yfir af hálfu Samson að fyrir hönd félagsins muni taka sæti í bankaráði Landsbanka Íslands hf. aðilar með fagþekkingu og að í fyrstu muni einungis einn af eigendum Samson sækjast eftir kjöri í bankaráð.

3. tölul. Hætta á hagsmunaárekstrum á fjármálamarkaði.

Fjármálaeftirlitið hefur í þessu efni leitað upplýsinga um áform um breytingar á verkefnum Landsbanka Íslands hf., núverandi og fyrirhuguð viðskiptatengsl umsækjanda og tengdra aðila við bankann svo og eignarhald, stjórnarsetu eða aðra þátttöku umsækjanda í starfsemi lögaðila. Jafnframt hefur verið leitað upplýsinga um náin tengsl umsækjanda og eigenda hans við aðra lögaðila. Á grundvelli framkominna upplýsinga hefur Fjármálaeftirlitið ekki ástæðu til að ætla að breyting á eignarhaldi muni leiða til hagsmunaárekstra á fjármálamarkaði í skilningi 3. tölul. 41. gr. laga nr. 161/2002. Það mat byggir m.a. á eftifarandi:

Í bréfum Fjármálaeftirlitsins til Samson og viðræðum við forsvarsmenn þess hefur verið lögð á það rík áhersla að tryggt verði að eignarhlutur þeirra í bankanum, ef af verður, skapi þeim ekki stöðu eða ávinning annan en þann sem felst í ávinningi almennra hluthafa af heilbrigðum og arðsönum rekstri bankans. Þannig muni félagið, eigendur þess, tengdir aðilar eða kjörnir fulltrúar í bankaráði ekki njóta aðstöðu í bankanum, s.s. viðskiptakjara, íhlutunar í viðskiptalegar ákvarðanir er varða þá sjálfa,

tengd félög eða samkeppnisaðila eða upplýsinga um viðskipti núverandi eða tilvonandi samkeppnisfyrirtækja.

Í þessu sambandi hefur Fjármálaeftirlitið m.a. yfirfarið núgildandi starfsreglur bankaráðs Landsbanka Íslands hf., auk þess sem hugað hefur verið að starfsreglum starfsmanna bankans. Þó núgildandi reglur teljist fullnægjandi miðað við núverandi aðstæður setti Fjármálaeftirlitið fram hugmyndir um tilteknar breytingar á innri reglum bankans, en breytingarnar myndu miða að auknum skýrleika ásamt því að styrkja umgjörð um viðskipti bankaráðsmanna og félaga þeim tengdum við bankann og takmarka aðgang bankaráðsmanna að upplýsingum um viðskiptamenn.

Meðal atriða sem Fjármálaeftirlitið lagði til er að reglum bankaráðs verði breytt á þann hátt að tryggt verði að upplýsingagjöf til bankaráðsmanna fari aðeins fram í gegnum bankaráð, að starfsmönnum verði óheimilt að veita bankaráðsmönnum upplýsingar um viðskiptamenn bankans, að vanhæfisreglur í bankaráði verði styrktar og að upplýsingagjöf til bankaráðs um fyrirgreiðslu til venslaðra aðila verði víðtækari og taki ótvíraett til einstaklinga og fyrirtækja í nánum tengslum við bankaráðsmenn. Þessar upplýsingar eru enn fremur liður í reglulegri upplýsingagjöf lánastofnana til Fjármálaeftirlitsins.

Fjármálaeftirlitið óskaði sjónarmiða frá Samson og Landsbanka Íslands hf. vegna fyrrgreindra tillagna. Af hálfu Samson hefur því verið lýst yfir að félagið sé tilbúið og að vinna að breytingum á innri reglum bankans á þeim grunni sem settur var fram af hálfu Fjármálaeftirlitsins. Bankastjóri Landbanka Íslands hf. hefur enn fremur fyrir sitt leyti staðfest að framkomnar tillögur falli vel að hugmyndum bankans og að hann muni beita sér fyrir breytingum í samræmi við framkomnar tillögur.

Til viðbótar við framangreint má nefna að breytingar á samþykktum Samson hafa áhrif á mat Fjármálaeftirlitsins að þessu leyti, en þeim hefur verið breytt með þeim hætti að tilgangur félagsins er nú takmarkaður við eignarhald á hlutabréfum í Landsbanka Íslands hf.

4. tölul. Stærð þess hlutar eða atkvæðisréttar sem umsækjandi hyggst fjárfesta í.
Við athugun Fjármálaeftirlitsins, upplýsingaöflun og mat á einstökum atriðum hefur Fjármálaeftirlitið haft hliðsjón af stærð þess eignarhlutar sem sótt er um samþykki fyrir.

5. tölul. Hvort ætla megi að eignarhald umsækjanda muni torvelda eftirlit með Landsbanka Íslands hf.

Fjármálaeftirlitið hefur ekki tilefni til að ætla, á grundvelli fyrirliggjandi upplýsinga, að eignarhald umsækjenda torveldi eftirlit með Landsbanka Íslands hf. Samson hefur fallist á fram komin tilmæli eða ábendingar Fjármálaeftirlitsins við vinnslu málsins. Þannig hefur samþykktum félagsins verið breytt, viðmið um fjárhagslega burði félagsins skilgreind ásamt reglulegri upplýsingagjöf um fjárhagsstöðu félagsins. Þá hefur félagið lýst því yfir að það muni í krafti atkvæðisréttar síns beita sér fyrir að styrkja starfsreglur bankans í því skyni að takmarka hættu á hagsmunárekstrum.

6. tölul. Hvort umsækjandi hefur gefið Fjármálaeftirlitinu umbeðnar upplýsingar.
Samson hefur svarað fyrirspurnum greiðlega og hefur Fjármálaeftirlitið ekki forsendur til þess að ætla annað en að því hafi verið veittar réttar og fyrirliggjandi

upplýsingar sem Fjármálaeftirlitið taldi í fyrirspurnum sínum að skiptu máli við mat á umsókninni.

7. tölul. Refsingar sem umsækjandi hefur verið dæmdur til að sæta.

Fjármálaeftirlitinu ber samkvæmt 7. tl. 42. gr. að hafa hliðsjón af þeim refsingum sem umsækjandi hefur verið dæmdur til að sæta og hvort hann sæti opinberri rannsókn. Í umsókn Samson kom fram að einn eigandi félagsins, Björgólfur Guðmundsson, hafi árið 1991 hlotið 12 mánaða skilorðsbundinn dóm fyrir brot á 151. gr. hlutafélagalaga og 247. gr. almennra hegningarlaga. Fullnustu refsingar hafi verið frestað og látin falla niður tveimur árum eftir uppkvaðningu dómsins. Björgólfur hafi ekki sætt refsingum en upplýst var að aðrir eigendur Samson hafi ekki sætt refsingum. Meðfylgjandi umsókn voru sakavottorð eigenda Samson, en þar voru engin brot tilgreind.

Í ljósi ofangreinds tók Fjármálaeftirlitið því til sérstakrar skoðunar hvort dómur sa er Björgólfur Guðmundsson hlaut árið 1991 væri þess eðlis að áhrif hefði á mat á hæfi Samson til að eignast virkan eignarhlut í Landsbanka Íslands hf.

Rétt er í þessu efni að hafa hliðsjón af þeim kröfum sem gerðar eru til stjórnarmanna fjármálfyrirtækja almennt en samkvæmt 52. gr. laga nr. 161/2002, er gerð sú krafa að stjórnarmenn og framkvæmdastjórar megi ekki á síðustu fimm árum hafa hlotið dóm fyrir refsiverðan verknað samkvæmt almennum hegningarlögum, lögum um fjármálfyrirtæki, eða lögum um hlutafélög, einkahlutafélög, bókhald, ársreikninga, gjaldþrot eða opinber gjöld eða þeim sérlögum sem gilda um aðila sem lúta opinberu eftirliti með fjármálastarfsemi. Til viðbótar framangreindum skilyrðum skulu stjórnarmenn og framkvæmdastjóri uppfylla þau matskenndu hæfisskilyrði að búa yfir nægilegri þekkingu og starfsreynslu til að geta gegnt stöðu sinni á tilhlyðilegan hátt, auk þess sem þeir mega ekki hafa sýnt af sér háttsemi sem gefur tilefni til að ætla að þeir misnoti aðstöðu sína eða skaði fyrirtækið.

Fjármálaeftirlitið telur að refsingar hafi almennt áhrif á mat á hæfi þó þær útiloki ekki að umsækjendur teljist hæfir til að vera eigendur virks eignarhluta í fjármálfyrirtæki. Í þessu sambandi kemur til skoðunar hvenær brot var framið og hvers eðlis það var. Einnig ber að líta til þess hvort refsing hefur verið tekin út ásamt því hversu langur tími er liðinn frá uppkvaðningu dóms.

Í tilviki Björgólfss Guðmundssonar eru tæp 12 ár liðin frá því að dómur var kveðinn upp og ekkert brot er nú tilgreint á sakavottorði. Utan umræddrar refsingar hefur Fjármálaeftirlitið engar upplýsingar sem gefa tilefni til að efast um hæfi Björgólfss Guðmundssonar eða annarra eigenda Samson, á grundvelli fyrrgreinds 7. tölul. 42. gr. laga nr. 161/2002. Athugasemdir við eignarhald Samson á virkum eignarhlut í Landsbanka Íslands hf. verða því ekki reistar á umræddu ákvæði.

Önnur atriði sem tekin voru til skoðunar.

Til viðbótar við framangreint voru ýmis fleiri atriði tekin til athugunar. Rétt er að geta tveggja eftirfarandi atriða:

Deilur Ingimars H. Ingimarssonar og eigenda Samson.

Við athugun Fjármálaeftirlitsins var óskað eftir upplýsingum frá Samson um deilur eigenda félagsins og Ingimars H. Ingimarssonar, er varða viðskipti og meðferð

hlutafjár í Baltic Bottling Plant (BBP). Þær deilur höfðu verið gerðar að umtalsefni í fjölmöldum, auk þess sem Fjármálaeftirlitinu barst bréf frá Ingimar H. Ingimarsyni vegna málsins. Taldi Fjármálaeftirlitið nauðsynlegt að kanna hvort málið varðaði mat á virkum eignarhlut skv. 42. gr. laga nr. 161/2002.

Að mati Fjármálaeftirlitsins gefa fyrilliggjandi gögn til kynna að um einkaréttarlegan ágreining sé að ræða sem ekki geti haft áhrif á umfjöllun Fjármálaeftirlitsins á fyrilliggjandi umsókn. Ekkert hefur komið fram sem gefur til kynna að þetta mál hafi áhrif á hæfi umsækjanda en fyrir liggur að fjármögnun og fjárhagsstaða umsækjanda er ekki bundinn við úrlausn þessa ágreinings.

Orðstírsáhætta, þ. á m. áhrif áformaðra eignarhaldsbreytinga á fjármögnunargetu Landsbanka Íslands hf.

Fjármálaeftirlitið tók til athugunar hvort fyrirhuguð viðskipti með hlutafé í Landsbanka Íslands hf. kynnu að hafa neikvæð áhrif á aðgang bankans að fjármögnun eða kjör á lántöku bankans. Í því efni leitaði Fjármálaeftirlitið m.a. sjónarmiða stjórnenda Landbanka Íslands hf. Að mati bankans munu fyrirhuguð kaup Samson ekki hafa neikvæð áhrif á lánshæfismat og fjármögnunarkostnað bankans að því tilskyldu að núverandi meginsteftnu bankans sé framfylgt og ekki verði farið inn á nýja og áhættumeiri markaði eða áhættustigi breytt. Vísar bankinn m.a. til sjónarmiða sem fram hafi komið í viðræðum við lánshæfisfyrirtæki, auk þess sem nýlegar lántökur styðji þetta mat. Þá liggur fyrir að núverandi lánveitendur Landsbankans hafa ekki nýtt sér heimildarákvæði til uppsagnar lánasamningum í tilefni af þessu.

Þá hefur Samson lýst því yfir að ekki séu áform um neinar breytingar á verkefnum Landsbankans, né breytingar á markmiðum bankans um eiginfjárlutfall eða útlánavöxt.

Til viðbótar framangreindu draga aðgerðir og yfirlýsingar Samson, sem gerð hefur verið grein fyrir hér að framan, úr hugsanlegri orðstírsáhættu sem fylgja kann svo veigamiklum breytingum á eignarhaldi.

6. Niðurstaða

Það er niðurstaða Fjármálaeftirlitsins að umsækjandi teljist, miðað við fyrilliggjandi áform, hæfur til að fara með virkan eignarhlut í Landsbanka Íslands hf., með vísan til VI. kafla laga nr. 161/2002. Fjármálaeftirlitið veitir því hér með samþykki sitt fyrir að Samson eignist virkan eignarhlut, eða 45,8% hlutafjár, í Landsbanka Íslands hf.

Ákvörðun Fjármálaeftirlitsins er byggð á upplýsingum sem veittar hafa verið í samræmi við 41. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálfyrirtæki, og mati samkvæmt 42. gr. sömu laga.

Til grundvallar ákvörðuninni liggja enn fremur aðgerðir eigenda Samson og yfirlýsingar um aðgerðir í því skyni að tryggja enn frekar hæfi Samson til þess að fara með eignarhlutinn. Þær eru þessar helstar:

- Samþykktum Samson hefur verið breytt með þeim hætti að tilgangur félagsins er nú takmarkaður við eignarhald á hlutabréfum í Landsbanka Íslands hf.
- Samson hefur skuldbundið sig til að viðhalda tilteknu eiginfjárlutfalli og veita Fjármálaeftirlitinu reglulega upplýsingar um fjárhagsstöðu félagsins.

- Samson hefur lýst því yfir að félagið muni beita sér fyrir að fagaðilar, sem ekki eru eigendur að Samson, muni taka sæti í bankaráði Landsbanka Íslands hf. og að í fyrstu muni einungis einn af eigendum Samson sækjast eftir kjöri í bankaráð.
- Samson hefur lýst yfir að félagið sé tilbúið að vinna að breytingum á innri reglum og umgjörð bankans í samræmi við tillögur Fjármálaeftirlitsins.

Fjármálaeftirlitið telur í ljósi framkominna upplýsinga og framangreindra aðgerða og yfirlýsinga Samson að félagið sé hæft til að fara með eignarhlutinn, með tilliti til heilbrigðs og trausts reksturs Landsbanka Íslands hf.

Samson er minnt á að á féluginu hvílir viðvarandi upplýsingaskylda taki eignarhlutur félagsins í Landsbanka Íslands hf. breytingum. Ennfremur er vakin athygli á heimildum Fjármálaeftirlitsins til viðvarandi eftirlits, skv. VI. kafla og 2. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki.

